

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ένατο τμήμα)

της 6ης Μαρτίου 2014*

«Προδικαστική παραπομπή — Κοινωνική πολιτική — Μεταβίβαση επιχειρήσεων — Διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων — Οδηγία 2001/23/ΕΚ — Μεταβίβαση σχέσεων εργασίας σε περίπτωση συμβατικής μεταβιβάσεως τμήματος επιχειρήσεως το οποίο δεν αποτελεί προϋπάρχουσα αυτόνομη οικονομική οντότητα»

Στην υπόθεση C-458/12,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunale di Trento (Ιταλία) με απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2012, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 11 Οκτωβρίου 2012, στο πλαίσιο της δίκης

Lorenzo Amatori κ.λπ.

κατά

Telecom Italia SpA,

Telecom Italia Information Technology Srl, πρώην Shared Service Center Srl,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Safjan, πρόεδρο τμήματος, J. Malenovský (εισηγητή) και A. Prechal, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Wahl

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- οι L. Amatori κ.λπ., εκπροσωπούμενοι από τον R. Bolognesi, avvocato,
- η Telecom Italia SpA και η Telecom Italia Information Technology Srl, πρώην Shared Service Center Srl, εκπροσωπούμενες από τους A. Maresca, R. Romei και F. R. Boccia, avvocati,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον L. D'Ascia, avvocato dello Stato,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την C. Cattabriga και τον J. Enegren,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', της οδηγίας 2001/23/EK του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, σχετικά με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων ή επιχειρήσεων (ΕΕ L 82, σ. 16).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του Lorenzo Amatori και 74 άλλων εναγόντων, αφενός, και των Telecom Italia SpA (στο εξής: Telecom Italia) και Telecom Italia Information Technology Srl, πρώην Shared Service Center Srl (στο εξής: ΤΙΙΤ), αφετέρου, σχετικά με τον χαρακτηρισμό ως «μεταβιβάσεως τμήματος επιχείρησης» της εκ μέρους της Telecom Italia εισφοράς κλάδου δραστηριοτήτων πληροφορικής, με την επωνυμία «IT Operations» (στο εξής: *branche IT Operations*), στην ΤΙΙΤ.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Η οδηγία 2001/23 κατήργησε και αντικατέστησε την οδηγία 77/187/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Φεβρουαρίου 1977, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων ή επιχειρήσεων (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/002, σ. 171), όπως είχε τροποποιηθεί με την οδηγία 98/50/EK του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 1998 (ΕΕ L 201, σ. 88).
- 4 Η αιτιολογική σκέψη 3 της οδηγίας 2001/23 έχει ως εξής:
«Είναι απαραίτητη η θέσπιση διατάξεων για την προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση αλλαγής του επιχειρηματικού φορέα, και ιδιαίτερα προς εξασφάλιση της διατηρήσεως των δικαιωμάτων τους.»
- 5 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:
«α) Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε μεταβίβαση επιχείρησης, εγκατάστασης ή τμήματος επιχείρησης ή εγκατάστασης σε άλλον εργοδότη, ως αποτέλεσμα νομικής μεταβίβασης ή συγχώνευσης.
β) Υπό την επιφύλαξη του στοιχείου α) και των ακολούθων διατάξεων του παρόντος άρθρου, θεωρείται ως μεταβίβαση, κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, η μεταβίβαση μιας οικονομικής οντότητας που διατηρεί την ταυτότητά της, η οποία νοείται ως σύνολο οργανωμένων πόρων με σκοπό την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας, είτε κυρίας είτε δευτερεύουσας.»
- 6 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της εν λόγω οδηγίας προβλέπει ότι:
«Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του [μεταβιβάζοντος] που απορρέουν από σύμβαση εργασίας ή από εργασιακή σχέση υφισταμένη κατά την ημερομηνία της μεταβιβάσεως μεταβιβάζονται, διά της μεταβιβάσεως αυτής, στον [διάδοχο εργοδότη].»

- 7 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτο και τέταρτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής έχει ως εξής:

«Εάν η εγκατάσταση, επιχείρηση ή τμήμα εγκατάστασης ή επιχείρησης διατηρεί την αυτονομία της, το καθεστώς και η λειτουργία των εκπροσώπων ή της αντιπροσωπείας των εργαζομένων, που θίγονται από τη μεταβίβαση, διατηρούνται με τους ίδιους όρους και υπόκεινται στις ίδιες συνθήκες με αυτές που ίσχυαν πριν από την ημερομηνία της μεταβίβασης, δυνάμει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων ή συμφωνιών, με την επιφύλαξη ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη σύσταση της αντιπροσωπείας των εργαζομένων.

[...]

Αν η εγκατάσταση, επιχείρηση ή τμήμα εγκατάστασης ή επιχείρησης δεν διατηρεί την αυτονομία της, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα, για να διασφαλίζεται ότι οι μεταβιβασθέντες εργαζόμενοι, οι οποίοι διέθεταν εκπροσώπηση πριν από τη μεταβίβαση, εξακολουθούν να εκπροσωπούνται δεόντως και κατά την περίοδο που απαιτείται για την ανασύσταση ή το νέο διορισμό της αντιπροσωπείας των εργαζομένων σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία ή πρακτική.»

- 8 Κατά το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/23:

«Η παρούσα οδηγία δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν ή να [εισαγάγουν] ευνοϊκότερες για τους εργαζομένους νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις ή να προωθούν ή επιτρέπουν την εφαρμογή ευνοϊκότερων για τους εργαζομένους συλλογικών συμβάσεων ή συμφωνιών που συνάπτονται μεταξύ των [κοινωνικών] εταίρων.»

Το ιταλικό δίκαιο

- 9 Το άρθρο 2112, παράγραφοι 1 και 5, του αστικού κώδικα, όπως ισχύει κατόπιν της τροποποίησής του βάσει του άρθρου 32 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 276/2003, περί εφαρμογής στον τομέα της απασχολήσεως και της αγοράς εργασίας των εξουσιοδοτήσεων του νόμου αριθ. 30 της 14ης Φεβρουαρίου 2003 (decreto legislativo n.276 — Attuazione delle deleghe in materia di occupazione e mercato del lavoro, di cui alla legge 14 febbraio 2003, n. 30), της 10ης Σεπτεμβρίου 2003 (τακτικό συμπλήρωμα αριθ. 159 στην *GURI* αριθ. 235, της 9ης Οκτωβρίου 2003, στο εξής: αστικός κώδικας), δηλαδή κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, ορίζει τα εξής:

«1. Σε περίπτωση μεταβιβάσεως επιχειρήσεως, η σχέση εργασίας εξακολουθεί να ισχύει με αντισυμβαλλόμενο τον διάδοχο [...]

[...]

5. Για τους σκοπούς και όσον αφορά τις έννομες συνέπειες του παρόντος άρθρου, ως μεταβίβαση επιχειρήσεως νοείται κάθε πράξη η οποία, κατόπιν συμβατικής μεταβιβάσεως ή συγχωνεύσεως, συνεπάγεται μεταβολή [του ελέγχου] οργανωμένης οικονομικής δραστηριότητας, κερδοσκοπικής ή όχι, που προϋπήρχε της μεταβιβάσεως και διατηρεί την ταυτότητά της μετά τη μεταβίβαση, ανεξαρτήτως του είδους της συμβάσεως ή της διατάξεως βάσει της οποίας συνετελέσθη η μεταβίβαση, περιλαμβανομένης της επικαρπίας και της εκμισθώσεως επιχειρήσεως. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου έχουν εφαρμογή και στη μεταβίβαση τμήματος επιχειρήσεως· ως τμήμα επιχειρήσεως νοείται κάθε λειτουργικώς αυτόνομη διάρθρωση οργανωμένης οικονομικής δραστηριότητας, η οποία χαρακτηρίζεται ως τέτοια από τον μεταβιβάζοντα και από τον διάδοχο κατά τον χρόνο της μεταβιβάσεως.»

- 10 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει επίσης ότι η τελευταία περίοδος του ως άνω άρθρου 2112, παράγραφος 5, όπως ίσχυε πριν την τροποποίηση που επέφερε το προαναφερθέν νομοθετικό διάταγμα, προέβλεπε τα εξής:

«Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου έχουν εφαρμογή και στη μεταβίβαση τμήματος επιχειρήσεως· ως τμήμα επιχειρήσεως νοείται κάθε λειτουργικώς αυτόνομη διάρθρωση οργανωμένης οικονομικής δραστηριότητας, κατά την έννοια της παρούσας παραγράφου, η οποία προϋπήρχε ως τέτοια της μεταβιβάσεως και η οποία διατηρεί την ταυτότητά της μετά τη μεταβίβαση.»

- 11 Εξάλλου, με την απόφαση περί παραπομπής διευκρινίζεται ότι, ελλείψει «μεταβιβάσεως επιχειρήσεως ή τμήματος επιχειρήσεως» κατά την έννοια του άρθρου 2112, παράγραφος 5, του αστικού κώδικα, η εκ μέρους του εργοδότη μεταβίβαση συμβάσεων εργασίας εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1406 του ίδιου κώδικα. Το άρθρο αυτό ορίζει ότι η μεταβίβαση αυτή προϋποθέτει τη συναίνεση του εργαζομένου.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 12 Τον Φεβρουάριο του 2010 η Telecom Italia προέβη σε εσωτερική αναδιάρθρωση.
- 13 Πριν την αναδιάρθρωση αυτή, το οργανόγραμμα της Telecom Italia περιελάμβανε διεύθυνση με τον τίτλο «Technology and Operations» αποτελούμενη από σειρά τμημάτων, η οποία περιελάμβανε μεταξύ άλλων και τον κλάδο «Information Technology». Αυτός αποτελούσε ενιαία διοικητικώς δομή με αρμοδιότητα τις επιχειρησιακές δραστηριότητες πληροφορικής που αφορούσαν την καινοτομία, τον σχεδιασμό, την εκτέλεση, την εκμετάλλευση εφαρμογών και τη λειτουργία των υποδομών. Κατά την εν λόγω εσωτερική αναδιάρθρωση, η Telecom Italia υποδιείρεσε τον κλάδο αυτόν σε μία δεκάδα τμημάτων που περιλαμβάνει τα τμήματα που ονομάζονται «IT Operations», «IT Governance» και «Ingénieries». Το τμήμα «Ingénieries» έχει πλέον τις αρμοδιότητες καινοτομίας και σχεδιασμού.
- 14 Τρία υποτμήματα, μεταξύ των οποίων η υπηρεσία «Software and test factory» με εκτελεστικές αρμοδιότητες, υπήχθησαν στο τμήμα IT Operations.
- 15 Μετά τη σύσταση του τμήματος IT Operations, οι εργαζόμενοι του τμήματος «Ingénieries» και της υπηρεσίας «Software and test factory» ουδέποτε έπαυσαν να συνεργάζονται μεταξύ τους.
- 16 Επιπλέον, κατόπιν της συστάσεως και της μεταβιβάσεως του τμήματος IT Operations, η υπηρεσία «Software and test factory» ελάμβανε ειδικώς εντολές από την Telecom Italia.
- 17 Στις 28 Απριλίου του ίδιου έτους, η Telecom Italia μεταβίβασε το τμήμα αυτό στη θυγατρική της THT, με τη μορφή εισφοράς εις είδος στο κεφάλαιο της δεύτερης. Η σχέση εργασίας των εναγόντων της κύριας δίκης, οι οποίοι εργάζονταν στο εν λόγω τμήμα, συνεχίσθηκε με τη διάδοχο επιχείρηση, σύμφωνα με το άρθρο 2112, παράγραφος 1, του αστικού κώδικα.
- 18 Φρονώντας ότι η εισφορά αυτή δεν ήταν δυνατό να χαρακτηριστεί ως μεταβίβαση τμήματος επιχειρήσεως κατά την έννοια του άρθρου 2112, παράγραφος 5, του αστικού κώδικα, οι ενάγοντες της κύριας δίκης άσκησαν αγωγή ενώπιον του Tribunale di Trento (πρωτοδικείο Τρέντο), το οποίο αποφαινεται εν προκειμένω ως εργατοδικείο, ζητώντας να κηρυχθεί ανίσχυρη έναντι αυτών η εν λόγω εισφορά και, ως εκ τούτου, να αναγνωρισθεί ότι εξακολουθεί να ισχύει η εργασιακή σχέση τους με την Telecom Italia.

- 19 Οι ενάγοντες της κύριας δίκης διατείνονται, προς στήριξη της αγωγής τους, ότι, προ της εισφοράς του τμήματος IT Operations στο κεφάλαιο της TIT, το τμήμα αυτό δεν αποτελούσε λειτουργικά αυτόνομη μονάδα στο οργανόγραμμα της Telecom Italia. Επιπλέον, το τμήμα αυτό δεν προϋπήρχε της μεταβιβάσεως. Εξάλλου, και η ασκούμενη από τη μεταβιβάζουσα εξουσία ελέγχου επί της διαδόχου επιχειρήσεως αποκλείει τον χαρακτηρισμό της εισφοράς αυτής ως μεταβιβάσεως επιχειρήσεως.
- 20 Επιπλέον, κατόπιν της εισφοράς του τμήματος IT Operations, η TIT εξακολούθησε να πραγματοποιεί το σαφώς μεγαλύτερο μέρος της δραστηριότητάς της για λογαριασμό της Telecom Italia.
- 21 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunale di Trento αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Απαγορεύει η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί “μεταβιβάσεως τμήματος επιχειρήσεως”, ιδίως δε το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας [2001/23], εθνική διάταξη, όπως το άρθρο 2112, παράγραφος 5, του αστικού κώδικα, η οποία επιτρέπει στον διάδοχο εργοδότη να υπεισέρχεται στις σχέσεις εργασίας του μεταβιβάζοντος, χωρίς να απαιτείται η συναίνεση των εργαζομένων στο μεταβιβαζόμενο τμήμα επιχειρήσεως, μολονότι το τμήμα αυτό δεν αποτελεί λειτουργικά αυτόνομη οικονομική οντότητα που προϋπήρχε της μεταβιβάσεως, αλλά χαρακτηρίζεται ως τέτοια από τον μεταβιβάζοντα και τον διάδοχο εργοδότη κατά τον χρόνο της μεταβιβάσεως;
- 2) Απαγορεύει η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί “μεταβιβάσεως τμήματος επιχειρήσεως”, ιδίως δε το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας [2001/23], εθνική διάταξη, όπως το άρθρο 2112, παράγραφος 5, του αστικού κώδικα, η οποία επιτρέπει στον διάδοχο εργοδότη να υπεισέρχεται στις σχέσεις εργασίας του μεταβιβάζοντος, χωρίς να απαιτείται η συναίνεση των εργαζομένων στο μεταβιβαζόμενο τμήμα επιχειρήσεως, μολονότι η μεταβιβάζουσα επιχείρηση, κατόπιν της μεταβιβάσεως, ασκεί ουσιαστικώς έλεγχο επί της διαδόχου, ο οποίος εκδηλώνεται μέσω της στενής σχέσεως προστήσαντος προς προστηθέντα και της από κοινού αναλήψεως του επιχειρηματικού κινδύνου;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 22 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', της οδηγίας 2001/23 έχει την έννοια ότι αντιβαίνει σ' αυτό εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία, σε περίπτωση μεταβιβάσεως τμήματος επιχειρήσεως, επιτρέπει στον διάδοχο εργοδότη να υπεισέρχεται στις σχέσεις εργασίας του μεταβιβάζοντος, μολονότι το τμήμα επιχειρήσεως αυτό δεν αποτελεί λειτουργικά αυτόνομη οικονομική οντότητα που προϋπήρχε της μεταβιβάσεως.

Επί του παραδεκτού

- 23 Η Telecom Italia και TIT φρονούν ότι το πρώτο ερώτημα είναι απαράδεκτο, καθόσον ερείδεται επί της αβάσιμης προκειμένης ότι το τμήμα που αποτελεί αντικείμενο της μεταβιβάσεως πρέπει να συνιστά οντότητα προϋπάρχουσα της μεταβιβάσεως. Συγκεκριμένα, η έννοια του «προϋπάρχοντος» δεν απαντά ούτε στη νέα διατύπωση του άρθρου 2112 του αστικού κώδικα ή στην οδηγία 2001/23 ούτε στη νομολογία του Δικαστηρίου.
- 24 Πρέπει να επισημανθεί συναφώς ότι η αιτίαση αυτή, καθόσον παραπέμπει στο άρθρο 2112 του αστικού κώδικα, δεν εγείρει το ζήτημα του παραδεκτού του πρώτου ερωτήματος, αλλά αυτό της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου.

- 25 Μολονότι, όμως, δυνάμει του άρθρου 267, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαιίνεται με προδικαστικές αποφάσεις επί της ερμηνείας των Συνθηκών και επί του κύρους και της ερμηνείας των πράξεων των θεσμικών και λοιπών οργάνων ή των οργανισμών της Ένωσης, η ερμηνεία του εθνικού δικαίου δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητές του.
- 26 Ωστόσο, αντιθέτως προς ό,τι διατείνονται η Telecom Italia και η ΤΙΠΤ, το αιτούν δικαστήριο δεν ζητεί από το Δικαστήριο ερμηνεία του εθνικού δικαίου του, στην οποία άλλωστε προέβη το ίδιο.
- 27 Επιπλέον, το ζήτημα αν η έννοια του «προϋπάρχοντος» απαντά ή όχι στην οδηγία 2001/23 δεν υπερβαίνει τις αρμοδιότητες του Δικαστηρίου, δεδομένου ότι δεν αφορά το παραδεκτό του πρώτου ερωτήματος, αλλά την ουσία του (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 27ης Ιουνίου 2013, C-457/11 έως C-460/11, VG Wort κ.λπ., σκέψη 46).
- 28 Επομένως, από το σύνολο των προεκτεθέντων συνάγεται ότι το πρώτο ερώτημα που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο από το Tribunale di Trento είναι παραδεκτό.

Επί της ουσίας

- 29 Πρέπει να υπομνησθεί καταρχάς ότι η οδηγία 2001/23 έχει εφαρμογή σε όλες τις περιπτώσεις μεταβολής, στο πλαίσιο συμβατικών σχέσεων, του φυσικού ή νομικού προσώπου που έχει την ευθύνη της εκμεταλλεύσεως της επιχειρήσεως και το οποίο συνομολογεί τις υποχρεώσεις του εργοδότη έναντι των μισθωτών της επιχειρήσεως (βλ. απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2011, C-463/09, CLECE, Συλλογή 2011, σ. I-95, σκέψη 30 και παρατιθέμενη νομολογία).
- 30 Κατά πάγια νομολογία, για να διαπιστωθεί αν υφίσταται «μεταβίβαση» επιχειρήσεως, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23, το καθοριστικής σημασίας κριτήριο έγκειται στο αν η οικεία οντότητα διατηρεί την ταυτότητά της κατόπιν της μεταβιβάσεως της στον νέο εργοδότη (βλ., σχετικώς, μεταξύ άλλων, απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2011, C-108/10, Scattolon, Συλλογή 2011, σ. I-7491, σκέψη 60 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 31 Η μεταβίβαση αυτή πρέπει να αφορά επί μονίμου βάσεως οργανωμένη οικονομική οντότητα, της οποίας η δραστηριότητα δεν περιορίζεται στην εκτέλεση συγκεκριμένου έργου. Τέτοια οντότητα αποτελεί κάθε οργανωμένο σύνολο προσώπων και στοιχείων, που καθιστά δυνατή την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας με την οποία επιδιώκεται η επίτευξη ιδίου σκοπού και που είναι είναι επαρκώς οργανωμένο και αυτόνομο (βλ. αποφάσεις της 10ης Δεκεμβρίου 1998, C-127/96, C-229/96 και C-74/97, Hernández Vidal κ.λπ., Συλλογή 1998, σ. I-8179, σκέψεις 26 και 27, και της 13ης Σεπτεμβρίου 2007, C-458/05, Jouini κ.λπ., Συλλογή 2007, σ. I-7301, σκέψη 31, καθώς και προμνημονευθείσα απόφαση Scattolon, σκέψη 42).
- 32 Ως εκ τούτου, για την εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας, η οικεία οικονομική οντότητα πρέπει, πριν τη μεταβίβαση, να χαιρεί, μεταξύ άλλων, επαρκούς λειτουργικής αυτονομίας, δεδομένου ότι η έννοια της αυτονομίας υποδηλώνει την εξουσία των υπευθύνων της συγκεκριμένης ομάδας εργαζομένων να οργανώνουν κατά τρόπο σχετικώς ελεύθερο και ανεξάρτητο την εργασία εντός της εν λόγω ομάδας και, ειδικότερα, την εξουσία να δίδουν εντολές και να αναθέτουν καθήκοντα στους υφισταμένους τους εργαζομένους οι οποίοι ανήκουν στην ομάδα αυτή, χωρίς την άμεση παρέμβαση άλλων οργανωτικών δομών του εργοδότη (προμνημονευθείσα απόφαση Scattolon, σκέψη 51 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 33 Η κρίση αυτή ενισχύεται από το άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτο και τέταρτο εδάφιο, της οδηγίας 2001/23, περί εκπροσωπήσεως των εργαζομένων, κατά το οποίο η οδηγία αυτή πρέπει να τυγχάνει εφαρμογής σε κάθε περίπτωση μεταβιβάσεως που πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου της 1,

παράγραφος 1, ανεξαρτήτως αν η μεταβιβαζόμενη οικονομική οντότητα διατηρεί ή όχι την αυτονομία της στο πλαίσιο της δομής του διάδοchu εργοδότη (βλ., σχετικώς, απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2009, C-466/07, Klarenberg, Συλλογή 2009, σ. I-803, σκέψη 50).

- 34 Συγκεκριμένα, η μνεία, στο εν λόγω άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτο και τέταρτο εδάφιο, του όρου «διατηρεί» υποδηλώνει ότι η αυτονομία της μεταβιβαζόμενης οντότητας πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να προϋπάρχει της μεταβιβάσεως.
- 35 Επομένως, εάν αποδεικνυόταν στην υπόθεση της κύριας δίκης ότι η οικεία μεταβιβασθείσα οντότητα δεν διέθετε, πριν τη μεταβίβαση, επαρκή λειτουργική αυτονομία, στοιχείο του οποίου η διακρίβωση απόκειται στο αιτούν δικαστήριο, η μεταβίβαση αυτή δεν θα ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2001/23. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν θα υφίστατο υποχρέωση απορρέουσα από την οδηγία αυτή περί διατηρήσεως των δικαιωμάτων των εργαζομένων της μεταβιβασθείσας οντότητας.
- 36 Τούτου δοθέντος, η εν λόγω οδηγία δεν πρέπει να ερμηνευθεί ως απαγορεύουσα σε κράτος μέλος να προβλέπει αυτή τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων στην περίπτωση που εξετάσθηκε στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως.
- 37 Πράγματι, κατά την αιτιολογική σκέψη 3 της ίδιας οδηγίας, είναι απαραίτητη η θέσπιση διατάξεων για την προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση αλλαγής του επιχειρηματικού φορέα, ιδιαίτερα δε προς εξασφάλιση της διατηρήσεως των δικαιωμάτων τους.
- 38 Επομένως, με την εν λόγω αιτιολογική σκέψη επισημαίνεται ο κίνδυνος που αποτελεί για τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων η περίπτωση της μεταβολής επιχειρηματικού φορέα και η ανάγκη να προφυλαχθούν οι εργαζόμενοι από τον κίνδυνο αυτό με τη θέσπιση κατάλληλων διατάξεων.
- 39 Ως εκ τούτου, απλώς και μόνον η έλλειψη λειτουργικής αυτονομίας της μεταβιβασθείσας οντότητας δεν μπορεί αφεαυτής να αποκλείσει το ενδεχόμενο ένα κράτος μέλος να διασφαλίζει στο εθνικό δίκαιό του τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων μετά τη μεταβολή επιχειρηματικού φορέα.
- 40 Υπέρ της ως άνω απόψεως συνηγορεί το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/23, το οποίο ορίζει ότι η οδηγία αυτή δεν θίγει τα δικαιώματα των κρατών μελών να εφαρμόζουν ή να εισάγουν ευνοϊκότερες για τους εργαζομένους νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις.
- 41 Συγκεκριμένα, η εν λόγω οδηγία επιδιώκει μερική μόνον εναρμόνιση στον οικείο τομέα και δεν σκοπεύει στην καθιέρωση ενιαίου επιπέδου προστασίας στο σύνολο της Ένωσης βάσει κοινών κριτηρίων, αλλά στο να διασφαλισθεί ότι ο οικείος εργαζόμενος προστατεύεται στις σχέσεις του με τον διάδοchu εργοδότη κατά τον ίδιο τρόπο με τον οποίο προστατευόταν στις σχέσεις του με τον μεταβιβάζοντα, βάσει των κανόνων δικαίου του οικείου κράτους μέλους (βλ., σχετικώς, αποφάσεις της 12ης Νοεμβρίου 1992, C-209/91, Watson Rask και Christensen, Συλλογή 1992, σ. I-5755, σκέψη 27, και της 6ης Νοεμβρίου 2003, C-4/01, Martin κ.λπ., Συλλογή 2003, σ. I-12859, σκέψη 41).
- 42 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στο πρώτο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', της οδηγίας 2001/23 έχει την έννοια ότι δεν αντιβαίνει σ' αυτό εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία, σε περίπτωση μεταβιβάσεως τμήματος επιχειρήσεως, επιτρέπει στον διάδοchu εργοδότη να υπεισέρχεται στις σχέσεις εργασίας του μεταβιβάζοντος, μολονότι αυτό το τμήμα επιχειρήσεως δεν αποτελεί λειτουργικώς αυτόνομη οικονομική οντότητα που προϋπήρχε της μεταβιβάσεως.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 43 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', της οδηγίας 2001/23 έχει την έννοια ότι αντιβαίνει σ' αυτό εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία επιτρέπει στον διάδοχο εργοδότη να υπεισέρχεται στις σχέσεις εργασίας του μεταβιβάζοντος σε περίπτωση κατά την οποία, κατόπιν της μεταβιβάσεως του τμήματος της οικείας επιχειρήσεως, ο μεταβιβάζων εργοδότης ασκεί ουσιαστικώς έλεγχο επί του διαδόχου αυτού.

Επί του παραδεκτού

- 44 Η Telecom Italia και η ΤΠΤ φρονούν ότι το δεύτερο ερώτημα είναι απαράδεκτο διότι συνεπάγεται εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών.
- 45 Επισημαίνεται συναφώς ότι το ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο, καθόσον αφορά το ζήτημα αν η οδηγία 2001/23 έχει εφαρμογή και στην περίπτωση κατά την οποία, κατόπιν της μεταβιβάσεως τμήματος επιχειρήσεως, ο μεταβιβάζων εργοδότης ασκεί ουσιαστικώς έλεγχο στον διάδοχο, αφορά την ερμηνεία της οδηγίας αυτής και, ως εκ τούτου, του δικαίου της Ένωσης.
- 46 Δεδομένου ότι, δυνάμει του άρθρου 267, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται, προδικαστικώς, επί της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης, το δεύτερο ερώτημα που υπέβαλε το Tribunale di Trento είναι παραδεκτό.

Επί της ουσίας

- 47 Καταρχάς, από καμία διάταξη της οδηγίας 2001/23 δεν προκύπτει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης εξέτασε το ενδεχόμενο η ανεξαρτησία του διαδόχου εργοδότη έναντι του μεταβιβάζοντος να αποτελεί προϋπόθεση για την εφαρμογή της οδηγίας αυτής.
- 48 Εν συνεχεία, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο είχε κρίνει προγενέστερα ότι η οδηγία 77/187, όπως είχε τροποποιηθεί με την οδηγία 98/50, την οποία κατήγγησε και, κατ' ουσίαν, αντικατέστησε η οδηγία 2001/23, έχει ως σκοπό να διέπει όλες τις νομικές μεταβολές ως προς το πρόσωπο του εργοδότη, εφόσον, εξάλλου, πληρούνται οι λοιπές προϋποθέσεις που ορίζει, και δύναται, συνεπώς, να τύχει εφαρμογής στην περίπτωση μεταβιβάσεως μεταξύ δύο θυγατρικών εταιριών του ίδιου ομίλου, οι οποίες αποτελούν χωριστά νομικά πρόσωπα, έκαστο των οποίων έχει συνάψει ιδιαίτερες σχέσεις εργασίας με τους μισθωτούς του. Το γεγονός ότι οι οικείες εταιρίες έχουν όχι μόνον κοινούς ιδιοκτήτες, αλλά και κοινή διεύθυνση και κοινές εγκαταστάσεις και ασχολούνται με το ίδιο έργο στερείται εν προκειμένω σημασίας (απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 1999, C-234/98, Allen κ.λπ., Συλλογή 1999, σ. I-8643, σκέψη 17).
- 49 Κατά την εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας, η ενιαία εντός της αγοράς συμπεριφορά της μητρικής εταιρίας και των θυγατρικών της ουδόλως δικαιολογείται να κατισχύει του τυπικού διαχωρισμού που υφίσταται μεταξύ των εταιριών αυτών, οι οποίες έχουν χωριστές νομικές προσωπικότητες. Πράγματι, η λύση αυτή, η οποία θα κατέληγε στην εξαίρεση των μεταβιβάσεων μεταξύ εταιριών του ίδιου ομίλου από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, αντιβαίνει στον ίδιο τον σκοπό της οδηγίας, ο οποίος συνίσταται στην κατά το δυνατό διασφάλιση της διατηρήσεως των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβολής του επιχειρηματικού φορέα, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να παραμείνουν στην υπηρεσία του νέου φορέα υπό τους ίδιους όρους με αυτούς που είχαν συμφωνηθεί με τον μεταβιβάζοντα εργοδότη (προμνημονευθείσα απόφαση Allen κ.λπ., σκέψη 20).

- 50 Κατά συνέπεια, περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, κατά την οποία η μεταβιβάζουσα επιχείρηση ασκεί ουσιαστικώς έλεγχο επί της διαδόχου, ο οποίος εκδηλώνεται μέσω της στενής σχέσεως προστήσαντος προ προστηθέντα και της από κοινού αναλήψεως του επιχειρηματικού κινδύνου, δεν αποκλείει, αφεαυτής, την εφαρμογή της οδηγίας 2001/23.
- 51 Τέλος, τυχόν αντίθετη ερμηνεία θα καθιστούσε δυνατό να καταστρατηγείται ευχερώς ο σκοπός που επιδιώκεται με την οδηγία αυτή και ο οποίος συνίσταται, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, στη διασφάλιση της συνέχειας των υφιστάμενων στο πλαίσιο οικονομικής οντότητας σχέσεων εργασίας, ανεξαρτήτως μεταβολής του εργοδότη (προμνημονευθείσα απόφαση Klarenberg, σκέψη 40 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 52 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στο δεύτερο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', της οδηγίας 2001/23 έχει την έννοια ότι δεν αντιβαίνει σ' αυτό εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία επιτρέπει στον διάδοχο εργοδότη να υπεισέρχεται στις σχέσεις εργασίας του μεταβιβάζοντος σε περίπτωση κατά την οποία, κατόπιν της μεταβιβάσεως του τμήματος της οικείας επιχειρήσεως, ο μεταβιβάζων εργοδότης ασκεί ουσιαστικώς έλεγχο επί του διαδόχου αυτού.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 53 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπόμπου που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', της οδηγίας 2001/23/ΕΚ του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, σχετικά με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων ή επιχειρήσεων, έχει την έννοια ότι δεν αντιβαίνει σ' αυτό εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία, σε περίπτωση μεταβιβάσεως τμήματος επιχειρήσεως, επιτρέπει στον διάδοχο εργοδότη να υπεισέρχεται στις σχέσεις εργασίας του μεταβιβάζοντος, μολονότι το τμήμα επιχειρήσεως αυτό δεν αποτελεί λειτουργικώς αυτόνομη οικονομική οντότητα που προϋπήρχε της μεταβιβάσεως.
- 2) Το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', της οδηγίας 2001/23 έχει την έννοια ότι δεν αντιβαίνει σ' αυτό εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία επιτρέπει στον διάδοχο εργοδότη να υπεισέρχεται στις σχέσεις εργασίας του μεταβιβάζοντος σε περίπτωση κατά την οποία, κατόπιν της μεταβιβάσεως του τμήματος της οικείας επιχειρήσεως, ο μεταβιβάζων εργοδότης ασκεί ουσιαστικώς έλεγχο επί του διαδόχου αυτού.

(υπογραφές)